

ԺԷ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 2

1859

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Ճննաց խելացի առածներ: (Տես Հտ. ԺԶ, երես 65)

Մաքուր կօշիկ հագած մարդ մը տղմի պղտի ցայտէ մը կը զգուշանայ. ոտքին ծայրովը կը քալէ ու հազիւ թէ ոտքը գետին կը դպցնէ: Իսկ թէ որ վերջապէս կօշիկները մէյ մը աղտոտին, ալ անկէջ վերջը ամենեւին չզգուշանար: Եւսպէս ալ երբոր մէկը առջի անգամ ախտով մը կը բռնուի, ալ ամէն ախտերու մէջ դիւրաւ կը գահավիժի:

Գաւառապետ մը փոխանակ հարըստանալու իր պաշտօնին մէջ, իրեն բարեգործութիւններովն աղքատացեր էր: Երբոր իր տեղը ուրիշ մը յաջորդ դուրեւրով՝ ինքն իր հայրենիքը կը դառնար, ճամբան տեսաւ որ աղքատ գրագէտ մը նոր մեռեր էր, և դիակն ալ երեսէ թողած: Հանեց իր ամենէն ընտիր զգեստը ու ծածկեց զանիկայ. ծախեց իր ձին ու անով յուղարկաւ որութեան ծախքը վճարեց, և գոհ եղաւ ձիուն տեղը եղ մը գնել՝ ճամբան շա-

րունակելու համար: Երկու օր ետքը՝ վերջին կարօտութեան մէջ ինկած ընտանեաց տէր մարդու մը հանդիպեցաւ, որ անօթութենէ մեռնելու վրայ էր իր ընկերովն ու զաւկներովը: Դա ինքն էր, ու անոր ստակը հանեց անոնց տուաւ: Իսկ իրեն ոմանք՝ թէ կարեկցութեանդ չափը անցուցիր: — Դուք կը խաբուիք, պատասխանեց զաւառապետը, բայց իմ սիրտս զիս չխաբեր: Հարկաւոր է որ այս մարդն ալ պրի իր ընտանեացը պահպանութեանն համար, և Պետութեան քաղաքացիներ սնուցանելու համար. ընդ հակառակն՝ շատ անտարբեր բան է որ ես ոտքով կամ եզի մը վրայ հեծած դառնամ իմ հայրենիքս:

Սխտերը, հաճոյքները, ուրախութիւնն ու տրտմութիւնը հաստատուն կէտ մը չունին ուր կարեւոր վախճան առնուի: Մարդ կայ որ մեռնելու չափ

ուրախութիւն կ'ունենայ՝ երբոր առաջին անգամ պաշտօն մը ձեռք կը ձգէ . ետքը մեծ մեծ պաշտօններու կը հասնի , և վերջապէս տրտմութենէն կը մեռնի ամենէն մեծ պաշտօնին հասած չըլլալուն համար :

Հարուստներ կան որ փառաւոր պալատներ կը շինեն , միմաններու խումբեր կը պահեն , սեղանի և խաղի համար ծախքի չեն խնայեր . բայց կը ցաւին ու կը խոժոռին դրամոյ պզտի գումար մը տալու իրենց աղքատ ազգականներուն՝ զանոնք կարօտութենէ ազատելու համար : Ո՛վ մեծատուն դու անխոհեմու անգութ , կրնաս ապահով ըլլալ որ միշտ երջանիկ պիտի ըլլաս : Ըս ազգականքդ զորս դու կ'անարգես՝ չիկընար ատեն գալ որ իրենց բաղդը շինեն . գոնէ իրենց զաւկըները չեն կրնար հարստանալ . չիկընար ըլլալ որ քու որդիքդ կարօտին անոնց որդւոցն օգնականութեանը , որոնք քեզմէ արհամարհուած էին :

Թի՛ որ աղքատութեան մէջ՝ հարուստներուն պերճութեանը վրայ չես զմայլիր , յաջողութեան մէջ չես հպարտանար քու մեծութեանդ վրայ : Թի՛ որ յաջող բաղդի ատեն՝ աչքդ թշուառացելոյ վրայէն անդին չես դարձնէր , դժբաղդութեան միջոց չես վհատիր :

Ի՛հաւասիկ մարդ մը որ կ'երեւայ թէ վրաս քիչ համարմունք ունի : Ի՛հ , թերեւ իրաւցընէ բան մը չունիմ ամենեւին որ համարման արժանի ըլլայ : Թի՛ որ ես ազամանդ մը ըլլայի , և ինքը տիղմ սեպեր զիս , ամենեւին հետը չէի վիճեր , այլ միայն բան չճանցողի կարգ կը դնէի զինքը : Բայց թէ որ յիշուաւի հասարակ քար մըն եմ , ինչո՞ւ համար կ'ուզեմ որ իր դիմաց ադամանդի տեղ անցնիմ : Ուրեմն ինձի կ'իյնայ որ զիս քննեմ նայիմ , ու իմ չափս ուրօշեմ :

Ի՛հ ուր հրաբուխ մը կը ծնանի , և ան հրաբուխը կը պատուտէ զինքը . ծառ որդ կը գոյացընէ իր փորոքներուն մէջ , և անիկայ կ'ուտէ զինքը . մարդս հազարումէկ դիտաւորութիւններ կը ծնա-

նի իր մտքին մէջ , և ասոնք կը հիւժեն կը մաշեցընեն զինքը :

Ի՛մէն բանի մէջ խառնուող խորամանկ մարդը երբեմն մեծամեծ յաջողութիւններ կ'ունենայ . բայց մեծամեծ ճախորդութեանց մէջ ալ կ'իյնայ : Ըրդար և փառասիրութիւն չունեցող մարդը քիչ անգամ կ'ըլլայ որ մեծ հարստութիւն զիղէ . բայց մեծամեծ դժբաղդութիւններէ ալ ազատ է :

Արդանգատիմ որ դժուարին է ուրիշներուն սիրտը կառավարելը , և չեմ զգար որ ալ աւելի դժուար է իմ սրտիս առաջնորդելը : Ար հառաչեմ որ ուրիշներուն հոգին միշտ անհանգիստ է , և չեմ զգար իմ հոգւոյս ալեկոծութիւնը : Ո՛վ մահկանացուդ , ջանա նախ որ ըզքեզ ճանչնաս . վերջը ուրիշի պակասութեանցը վրայ խօսէ :

Արիտասարդ մը առաջին անգամն որ հօրենական տնէն դուրս կ'ելլէր , հրապարակին մէջ խող մը տեսնելով՝ ըսաւ . “ Ո՛հ , որչափ կարգէ դուրս մեծ մօնկ է սա ” : — Արիտասարդ մը որուն միայն զիրք ցուցուցած ըլլաս՝ այսպիսի սխալանքներ կ'ընէ :

Մեծամեծ գործողութեանց հոգին գաղտնութիւնն է : Հիներէն մէկը մոխրի վրայ կը գրէր իր դիտաւորութեց ուրուագիծը . յետոյ կը փչէր , որով ամենեւին հետք չէր մնար :

Խառնիճաղանձին առածները ականջէդ հեռանան այն արագութեամբ՝ ինչ որ թռչունն օդը կը պատուէ :

Երբ ընող մարդուն զուխը միշտ փութորիկներ կը փրթին , և մեծախօսը միշտ թշնամիներ կ'ունենայ :

Ետիճանաւդ գողողացեալ , դիտութեանդ վրայ ուռած՝ դու ուրիշներուն վրայ արհամարհանօք կը նայիս : Եման ես ան տղուն , որ ձեան դիզի մը վրայ գողողաբար նստած՝ կը պարծենայ իր ելած բարձրութեանը վրայ : Երեսն իր ճառագայթները կը զարնէ , ձիւնը կը հալի , ու պզտի հպարտը կ'իյնայ տղմի մէջ :